

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

МАТЕРІАЛИ

**звітної наукової конференції
викладачів, докторантів, аспірантів
університету за 2023 рік
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника**

1–5 квітня 2024 року

**м. Івано-Франківськ
2024**

*Рекомендовано до видання вченою радою
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
протокол № 6 від «04» червня 2024 р.*

Редакційна рада: Цепенда І.Є. – голова, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», доктор політичних наук, професор; Якубів В.М. – перший проректор, доктор економічних наук, професор; Благун І.С. – доктор економічних наук, професор; Микитин Ю.І. – кандидат юридичних наук, доцент; Великочий В.С. – доктор історичних наук, професор; Федорак В.В. – кандидат історичних наук, доцент; Гасюк І.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Голод Р.Б. – доктор філологічних наук, професор; Заграй Л.Д. – доктор психологічних наук, професор; Кондур О.С. – доктор педагогічних наук, професор; Кугутяк М.В. – доктор історичних наук, професор; Нагорняк М.М. – доктор політичних наук, професор; Пилипів В.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Плекан Ю.В. – кандидат історичних наук, доцент; Случик В.М. – кандидат біологічних наук, доцент; Яців Я.М. – кандидат педагогічних наук, доцент; Яцків Н.Я. – кандидат філологічних наук, професор.

Адреса редакційної ради:
76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Тел. (0342) 59–60–51

МЗ4 **Матеріали** звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 1–5 квітня 2024 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 455 с.

Видання містить результати наукових досліджень із проблем математики, фізики, хімії, біології, екології, лісівництва, агрохімії, економіки, історії, філософії, політології, релігієзнавства, культурології, соціології, психології, філології, педагогіки, мистецтвознавства, туризму, фізичного виховання і спорту.

Дослідження виконані в наукових лабораторіях та на кафедрах університету.

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

Принципово важливим є створення дієвих запобіжників, які б унеможливили діяльність сутнісно проросійських партій, а членам заборонених – закрили доступ до парламенту й місцевих органів влади. В Україні-переможниці не повинно бути місця УПЦ МП – релігійної організації, колабораційна діяльність якої є виразно антиукраїнською.

Отже, утвердження демократичної держави – найважливіший напрям розвитку державності в Україні після Перемоги над державою-агресором РФ, одне з основоположних завдань демократизації українського суспільства, реформи її політичної і правової систем.

Список використаних джерел

1. Україна перемоги буде країною, гідною своїх героїв – виступ Президента на пленарному засіданні Верховної Ради України з нагоди 27-ї річниці ухвалення Конституції України. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. 28.06.2023 р. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-peremogi-bude-krayinoyu-gidnoyu-svoyih-geroyiv-vist-83869>.

УСНА ІСТОРІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ЕТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Дрогобицька Оксана Ярославівна,
кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри етнології і археології

Повномасштабна російсько-українська війна актуалізувала перед сучасними істориками та антропологами чимало проблем, пов'язаних з фіксацією усних свідчень. Під час запису історій очевидців чи учасників бойових дій на перший план виступає необхідність дотримання етики дослідження, адже науковець повинен не тільки не травмувати оповідача, а й усвідомлювати свою відповідальність за інформацію, яку він оприлюднює. З цієї точки зору дуже цінним став досвід інтерв'ювання, який автор отримала під час збору усних свідчень у 2014-2015 рр. від учасників Революції гідності [2].

Наукова спільнота в Україні та за її межами добре усвідомлює важливість саме етики дослідження. Про це свідчать закордонні заходи (міжнародний форум «Психологічна травма війни» 12 вересня 2022 р. у Варшаві, I Міжнародна школа комунікацій «Як збирати історії про війну» у Києві та Любліні) та наукові семінари «Поле. Ризики. Війна», які організовує Українська Асоціація Усної Історії (далі – УАУІ). Серед доповідачів онлайн-семінарів та авторів статей, присвячених усній історії російсько-української війни, авторитетні українські дослідники Гелінада Грінченко, Наталія Ханенко-Фрізен, Галина Боднар, Надія Пастух, Світлана Маховська, Ганна Заремба-Косович та інші.

Зокрема, дослідниця Світлана Маховська з травня 2022 р. здійснює документування усноісторичних свідчень на території деокупованої Чернігівщини. У травні 2023 р. вона стала співзасновницею Чернігівського науково-дослідного

центру антропології війни. Під час семінару «Професійна етика дослідників усної історії російсько-української війни» 25 жовтня 2023 р. розкрила низку важливих питань, серед яких: Що таке «професійна етика» дослідників усної історії? Чи всі документатори усноісторичних свідчень сьогодні дотримуються правила «Не зашкодь!»? Якими можуть бути наслідки порушення цього правила? Чи існує юридична відповідальність за недотримання професійної етики? [3].

Увага до питання етики дослідження обумовлена тим, що після 24 лютого 2022 р. фіксацією оповідей очевидців почало займатися широке коло осіб – від журналістів до соціологів чи юристів. І далеко не усі записувачі знають і розуміють що таке професійна етика усноісторичного дослідження, тобто моральні норми, яких має дотримуватися науковець під час фіксації, інтерпретації та оприлюднення усних свідчень. Українські вчені сходяться на думці, що потрібно виробити «Етичний кодекс» дослідників усної історії різних груп населення.

Цілком погоджуємося з співголовою УАУІ проф. Гелінадою Грінченко, що «усна історія незавершеної війни це насамперед питання етики й методології» [4]. Науковець повинен чітко дотримуватися методології та усвідомлювати свою відповідальність, адже у його записах можуть бути дані про стратегічні військові об'єкти, громадських активістів, учасників руху опору на окупованих територіях тощо. Особливо це небезпечно для оповідачів, які через зміну військової ситуації на фронті, ризикують знову опинитися в зоні окупації.

На думку львівської дослідниці Галини Боднар, у записах про незавершене минуле важливим є внутрішнє бажання свідків розповідати, навіть більше – потреба вловити «вдалий» момент: не відразу після пережитого, але й не запізно, коли травма денаративізується. Водночас історикам не варто братися за інтерв'ювання складних випадків, їх треба залишити на пророблення з психотерапевтами [1, с. 292].

З метою збереження усних свідчень серед студентів факультету історії, політології і міжнародних Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника проводяться заняття на тему «Мій день 24 лютого 2022 р.». Студенти, які бажають поділитися своїм досвідом, записують один в одного інтерв'ю та аналізують почуте.

Вважаємо, що при вивченні антропології війни дотримання етики дослідження є надважливою проблемою, яка потребує вивчення і громадського обговорення. Для цього варто залучати дослідників різних галузей, істориків, соціологів, психологів. Активну роботу у даному напрямку здійснюють українські науковці, які входять до УАУІ.

Список використаних джерел

1. Боднар Г. Усна історія революції, війни і волонтерства в Україні: як працювати з незавершеним минулим. *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість* / гол. ред. Микола Литвин; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2023. Вип. 16. С. 268-300.

2. Дрогобицька О. Між життям і смертю: участь прикарпатських медиків у Революції гідності. *Український Євромайдан. Прикарпатський вимір* / за ред. М. Кугутяка. Івано-Франківськ, 2016. С. 641-654.

3. Маховська С. Професійна етика дослідників усної історії російсько-української війни. URL: <https://oralhistory.com.ua/akadem-zhittya/zaproshuiemo-do-uchasti-v-onlajn-seminari-profesijna-etika-doslidnikiv-usnoi-istorii-rosijsko-ukrainskoi-vijni-vid-fiksacii-do-opriljudnennja/>.

4. Усна історія незавершеної війни це насамперед питання етики й методології – Гелінада Грінченко. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/10/18/usna-istoriya-nezavershenoyi-vijny-cze-nasampered-pytannya-etyky-j-metodologiyi-gelinada-grinchenko>.

ТЕРНОПІЛЬСЬКО-ЗБОРІВСЬКА МИТРОПОЛІЯ УГКЦ: ШТРИХИ МИНУЛОГО, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Жук Андрій Васильович,

аспірант,

факультет історії, політології та міжнародних відносин

Актуальність теми полягає у важливості розуміння релігійно-культурного контексту регіону Тернопільщини та його впливу на суспільство в цілому. Греко-католицька митрополія на Тернопільщині відіграє ключову роль у формуванні та збереженні ідентичності та цінностей місцевого населення. Особлива увага приділяється сучасним викликам і можливостям, зокрема, адаптації до сучасного соціокультурного середовища, місійній роботі, діалозі з іншими конфесіями та релігійними спільнотами, а також питанням організації церковного управління та розвитку духовних лідерів. Розглядання перспектив розвитку митрополії дозволяє ідентифікувати пріоритети для подальшої діяльності та визначити стратегії змін у контексті сучасних викликів та трансформацій.

Як відомо, 12 липня 1993 р. засновано Тернопільську єпархію на основі рішення Синоду єпископів УГКЦ, що проходив 16-31 травня 1992 р. у Львові. Проголошення Тернопільської єпархії та інтронізація першого єпарха Михайла Сабриги (1940-2006) відбулося 17 жовтня 1993 р. за участі папського нунція в Україні Антоніо Франко та Глави УГКЦ кардинала Івана Мирослава Любачівського. [1, с. 46-47].

Зборівська єпархія заснована 13 липня 1993 р. Вона охоплювала 10 деканатів, займала частину Львівської і Тернопільської областей. З 1993 р. по 2000 р. її очолював єпископ Михайл Колтун. Синод Єпископів, який проходив у липні 2000 р. постановив реорганізувати Тернопільську та Зборівську єпархії й утворив нові структури: Тернопільсько-Зборівську єпархію з осідком у Тернополі та Бучацьку з центром у м. Чортків. Правлячими єпископами стали Михайл Сабрига та Іриней Білик відповідно.

Станом на 5.07.2002 р. Тернопільсько-Зборівська єпархія налічувала 751 релігійну громаду, 17 монастирів, 3 дух. навчальні заклади, а в 2014 р. цей показник зріс до 822 релігійних організацій. У 2011 р. Синод єпископів прийняв рішення створити Тернопільсько-Зборівську митрополію. До її складу входить